

FARKLI ÖZELLİKLERE SAHİP FERTLERİN SPORTİF FAALİYETLERE KATILIMLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

M. Yalçın TAŞMEKTEPLİĞİL *
Özgür BOSTANCI **

ÖZET

İnsanları spora yönelten sebepler pek çoktur. Spora katılımda motivasyon faktörleri olarak tanımlanan bu unsurlar fertlerin ilgi ve ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır. Eğer spora yönelimde bir artış sağlanmak isteniyorsa, insanların ilgi ve ihtiyaçlarını içeren bir dizi faktörün iyice anlaşılması gerekir. Buradan hareketle eldeki çalışmanın amacı fertleri spora yapmaya yönelten faktörleri ortaya çıkarmak şeklinde belirlenmiştir.

Bu çalışmanın örneklemini dokuz ayrı yerleşim bölgesinden 356'sı erkek, 335'i bayan toplam 691 denek oluşturmaktadır. Deneklere anket yoluyla spora katılıp katılmama sebepleri sorulmuştur. Elde edilen bulgular χ^2 ve Bağımsız Gruplarda İki Yüzde Arasındaki Farkın Anlamlılık Testiyle (t- test) değerlendirilip yorumlanmıştır.

Bu çalışmada fertleri spora yönelten sebepler sırasıyla; "sağlıklı kalma", "zevk" ve "fiziki uygunluk", spora katılımı engelleyen sebepler ise; "zaman yetersizliği", "sağlık durumunun iyi olmayışı", yakında bir spor tesisinin bulunmayışı" ve "fiziksel aktiviteden hoşlanmama" biçiminde ortaya çıkmıştır.

Ayrıca araştırma neticesinde yaş büyüdükçe spora katılımın azaldığı, eğitim seviyesi yükseldikçe de spora katılımın arttığı belirlenmiştir. Diğer yandan erkeklere göre bayanların spora daha az ilgi duymaları da çalışmada ortaya konan bir sonuçtur.

Anahtar Kelimeler:Sportif Eğilim, Sportif ihtiyaç, Spor ve Katılım,

DETERMINATION OF THE FACTORS WHICH AFFECTS THE PARTICIPATION TO THE SPORTS ACTIVITIES OF THE INDIVIDUALS IN DIFFERENT PROPERTIES

ABSTRACT

There are many reasons that lead people to do sports. The factors accepted as motivation in joining sports are caused by individuals' motivation and needs. If one expects to have an increase in the inclination to do sports the factors that contain individuals' interest and needs should be understood well from this point of view, the aim of this research is to find out the factors that direct individuals to do sports.

The sample of this study consists of totally 691 tests subject from nine different local 356 of whom are male and 335 of whom are female. The subjects were asked why they take part in sports or not through questionnaire. The findings obtained were tested using χ^2 and T-tests(meaningfulness test) between two percentiles scores in independent groups.

In this research reasons leading individuals to do sports are respectfully health, fun and physical Fitness, the reasons preventing participation in sports lack of time, health,lack of a near by sports centre and disliking physical activities. It also determined as a result of the research the participation in sports decreases as the age goes up and that it increases as the level of Education increases. On the other hand that women are less interested in sports than man is another result obtained in the research.

Key Words:Tendency in sports, Needs in sports, Sports and participation

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, SAMSUN

** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, SAMSUN

GİRİŞ VE AMAÇ

Fertlerin yaşantı kalitelerinin artırılması, toplum içi ve toplumlar arası ilişkilerde uzlaşmanın sağlanması ve topyekün millet unsurunun geliştirilmesi yönünde "spor"un çok önemli ve inkar edilemez yararları vardır. Günümüzde bu konu ile ilgili yeni anlayış ve uygulamaların ortaya konulması ya da böylesi bir anlama atmosferinin gerçekleştirilmesi ülke ve toplumların gelişmişlik seviyesinin bir göstergesi olarak algılanmakta hatta bu özellikleri ile "spor" çağımızın asla vazgeçilemeyecek etkinlikleri arasında sayılmaktadır.

Esasen kişisel ve toplumsal manada giderek artan ihtiyaçlar insanları tabiatıyla sportif ve rekreatif faaliyetlerin merkezine çekmektedir. Öyle ki medeniyet sahasında meydana getirilen her yeni oluşum, aynı zamanda spor alanında da büyüme ya da gelişme anlamına gelmektedir.

Ayrıca bu değişmeye ferdi ilgi ve ihtiyaçların farklılığından kaynaklanan geniş bir tercih yelpazesi de önemli derecede hız katmaktadır. O nedenle sporun yahut aktivite merkezli benzeri olguların giderek devasa sektörler haline gelmesi çok doğal karşılanmalıdır. Zaten spor olgusu zaman içerisinde bazen politik ve askeri , bazen ise dini anlayışların tesiri ile kesintiye uğramayıp kendi mecrasında değişmeye bırakılsaydı bugün ulaştığı boyutlar daha büyük ve gösterişli olabilirdi.*

Aslında sportif ve rekreatif karakterli "oyunlar toplumsal eğilimi sağlıklı tutmanın kaçınılmaz aracıdır"⁷. Kaldı ki "bizim oyun dediğimiz ve bugün büyük bir özenle iş'ten ayırdığımız şey beslenmeden sonra, insanların faaliyetinin en eski biçimidir"⁷. Bu anlamda spor olgusunu ve boş zaman faaliyetlerini "tarihin ışık tutulabilen derinliklerine kadar indirebiliriz"¹⁰. Çünkü böylesi faaliyetler ve spor, "bedene ve ruha hitap eden sosyal bir davranıştır"¹⁶. Bunun yanı sıra , hareketlerin gücü, biçimi, yoğunluğu, sağlık, neşe ve performansla ilişkisi açısından da bu aktiviteler "tek tek davranış alanlarında ve tek tek kişiliklerde çok farklı nitelik ve standartlara ulaşabilir"¹⁶. Bu yönüyle sportif hareket, "oto disiplin, deneyim, kendini ifade etme, kendini gerçekleştirme ve bedensel... sınırların bir yaşantısıdır"¹⁶.

Öte yandan "bütün fonksiyonları ile esaslı bir sosyalleşme aracı olduğu bilinen spor, genel eğitime katkı sağlarken, ferdi ve toplumsal kalkınmayla birlikte ülke kalkınmasının da temel araçlarından sayılmaktadır"¹⁵. Bütün bunların bir neticesi olarak günümüzde sıkça telaffuz edilen ve "Her Yerde Spor", "Herkes İçin Spor", "Hayat Boyu Spor", "Sağlık İçin Spor" gibi kalıplaşmış sloganlaşmış sözlerde ifadesini bulan uygulamalar tüm dünyada imkanları zorlayarak faaliyet

* Hıristiyan ulularından sayılan Tertullianus'un (palastrica diaboli negotium) "beden temrinleri şeytan işidir" biçimindeki ifadesi beden eğitimi olgusunun Orta Çağ'daki anlaşılış tarzını ortaya koymaktadır. Gerçekten "Hıristiyanlığın beden faaliyetlerine karşı bir nevi cephe alışı, kilisenin, fikir ve ruha ihtimam edilmesi lüzumunu her şeyin üstünde tutarak bu faaliyetlerden kaçınması" yani "beden ve ruhu sürekli bir çatışma durumunda gören"⁸ yahut "ruh ve maddeyi birbirinden ayıran telakkisi"⁹ sadece sporda değil diğer alanlarda da "bin yıl süreyle tüm toplumsal gelişmeleri askıya alan" * bir tesir meydana getirmiştir.

sahalannın sınırlarını genişletebilme çabalarını sürdürmektedir. "Son yıllarda spor aktivitelerine olan ilgilerdeki değişimler, spor kavramının boyutlarının genişlemesi, sosyal ve kültürel yapılar ile spor aktiviteleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır".

"Sağlıklı yaşam için spor düşüncesi, (geçen) asrın başlarında ele alınmaya başlamış ve altmışlı yıllarda bu alanda yapılan çalışmalar önemli düzeylere erişmiştir. Günümüze kadar sayılan ve bilimsel güvenilirliği giderek yükselen araştırmalar arasında en ilginç olan bir konu başlığı ise sağlık ve zindelik için her yaşta spor olmuştur".

Anlaşılabileceği gibi, 1960'lardan bugüne spor ve rekreasyon sektörü hızla gelişmektedir. Bu büyüme Alman yazar Crum tarafından toplumların sportmenleşmesi olarak ifade edilmekte ve en dar anlamıyla artan spor faaliyetlerini, spor disiplini, spor pazarlama amaçlarını ve katılımcıların profilindeki değişiklikleri kapsamaktadır¹⁴. Aslında bu değişim çift yönlüdür. Toplumlarda sportmenleşme veya hareket merkezli faaliyetlere yönelim arttıkça buna bağlı olarak sportif ve rekreatif aktivitelerin çeşitliliği de anlamlı olarak artmaktadır. Böylece bir yandan spor ve rekreasyon amaçlı faaliyet alanları çoğalırken diğer yandan da bu faaliyetlere katılan insan sayılarında önemli artışlar sağlanmaktadır.

Gerçekten bu tür bir anlayışın hakim olduğu "Amerika'da 'Physical Fitness' ve diğer batı ülkelerinde de 'Sports For All' gibi deyimler ile tanımlanan 'Yaşam Boyu Spor', geniş halk kitlelerine hızla yayılmaktadır".

Ancak ne var ki bu olguların kitle hareketi olarak Türkiye'de çok mesafe aldığı söylenemez. Bu konuda Türkiye "maalesef çok yavaş gelişen ülkeler arasında" bulunmektedir. Kuşkusuz bunun nedenleri çok çeşitlidir ve araştırılmaya ihtiyaç duymaktadır. Bilinen o ki bugün "ileri ülkelerde halkın yüzde 60'ı; hatta 70'lerine varıncaya kadar spor yapılmaktadır"¹⁵. Mesela Belçika'da yapılan bir araştırma nüfusun %77'sinin spora katıldığını göstermektedir. Bu katılımcıların %53'ü haftada bir saat, %30'u ise haftada en az iki kez ve iki saat spora katılmaktadır¹⁶. Yine bir başka kaynakta "her on Amerikalı" dan altısının beden aktivitelerinin biriyle ilgili olduğu belirtilmektedir¹⁷. Oysa 2000'li yılların Türkiye'sinde lisanslı sporcu ve sağlık için spor yapan insan sayısı ne yazık ki bugünkü nüfusun üçte birini dahi kapsamamaktadır.

Bu apaçık görülen somut problemin giderilmesi ve halkın spor odaklı faaliyetlere kanalize edilmesi, pek çok fiziki ve teknik meselenin çözümü ile beraber, fertlerin niçin bu faaliyetlere yönelip yönelmediğinin anlaşılması ile elde edilecek bilgi ve şartların yeniden değerlendirilip uygulamaya konulmasıyla mümkün olabilir.

* Türkiye'de Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün 37 federasyonu ile Futbol Federasyonu'na bağlı toplam lisanslı sporcu sayısı 544.572'dir. Bu rakamın yalnız 0.05'ini bayanlar oluşturmaktadır. Ayrıca toplam sporcu sayısının Türkiye nüfusuna oranı ise 115'dir. Yani Türkiye'de her 115 kişiden biri spor yapmaktadır¹⁸.

Yukandaki açıklamalardan hareketle, bu araştırmanın iki amacı vardır. Bunlardan ilki, insanların sportif harekete çeken ya da ondan uzaklaştıran ana sebepleri belirlemek, ikincisi ise, bu sebeplerin anlam ve önemine göre ortaya çıkan yeni şartları gözler önüne sermektir.

YÖNTEM

Araştırmaya dokuz ayrı yerleşim bölgesinden farklı yaş, ve eğitim durumuna sahip 356 erkek, 335 bayan olmak üzere toplam 691 denek katıldı. Araştırmanın amacını gerçekleştirmek için veriler iki yoldan elde edildi. Öncelikle konu ile ilgili literatür tarandı daha sonra araştırmacılar tarafından geliştirilen anketle, deneklerin spor yapıp yapmamlarına ilişkin görüşleri alındı.

Verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzde dağılımı gibi basit istatistik teknikler yanında, Bağımsız Gruplarda İki Yüzde Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi (t-test) ile X² Testi kullanıldı. X² çözümlenmesinin istatistiki anlamda kabulü için .05 düzeyi benimsendi.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu araştırmaya dokuz ayrı yerleşim bölgesinden 356'sı erkek (%51,5), 335'i bayan (%48,5) toplam 691 kişi katılmıştır. Anketlerde spor yaptığını ifade eden 443 denek 254'ü (%57,3) erkek 189'u ise (%42,7) bayandır. Spor yapanlar tüm deneklerin %64,1'ini teşkil etmektedir. Ankette "Spor yapıyor musunuz?" şeklinde sorulan soruya denekler "evet", "kısmen" ve "hayır" biçiminde cevap vermişlerdir. "Evet" cevabını verenlerin 230'u erkek (%52), 153'ü bayandır (%34,5). Toplam sayısı 383'ü bulan bu deneklerin bütün denekler (691 kişi) arasındaki oranı %55,4'dür. Bunun yanı sıra kısmen spor yaptığını belirten deneklerin 24'ünü erkekler (%0,5), 36'sını da bayanlar (%0,8) kapsamaktadır. Tamamı 60 kişi olan bu grubun bütün denekler arasındaki oranı ise %0,8'dir. Öte yandan ankette "hayır" cevabı veren toplam 248 denek vardır. Bu deneklerin 102'sini erkekler (%41,2), 146'sını da bayanlar (%58,8) oluşturmaktadır. Bu grubun bütün denekler arasındaki payı ise %35,9'dur (Tablo 1).

Spor yaptığını ifade eden deneklerin yaş grupları itibariyle spora yönelmelerinde etkili olan tercihlerinin önem derecelerine göre sıralanmasında bütün seçenekler bakımından anlamlılık görülmüştür (Tablo2). Yani değişik yaş gruplarındaki denekler, spor yapmalarında etkili olan sebebi farklı tercihlerle ortaya koymaktadır. Bütün yaş gruplarında denekler, spor yapma nedenleri arasında en çok "Sağlık İçin" seçeneğini birinci tercih olarak belirtmişlerdir. Birinci tercih açısından daha sonraki iki seçenek ise sırasıyla; "Zevk Almak" ve Fiziksel Olarak İyi Görünmek" biçiminde ortaya çıkmıştır

Spor aktivitelerine katılım nedenleri ile ilgili çok araştırma vardır. Bunların ekserisinde; sağlık, fiziksel uygunluk ve zevk alma tercihleri hemen her yaştan insanı spor yapmaya iten faktörlerdir¹⁸.

Konuyla ilgili Almanya'da yapılan bir çalışmada Alman halkının sporu "haz, sağlık ve fit-

Tablo 1: Spor Yapan ve Yapmayan Deneklerin Cinsiyet, Eğitim ve Yaş Bağımsız Gruplarına Göre Yüzde ve Frekanslarını Gösterir Dağılım

Bağımsız Gruplar			Spor Yapanlar		Genel Toplam	Spor Yapmayanlar	Genel Toplam		Toplam Frekans	Yerleşim Birimi
			Spor Yapıyor	Kısmen Spor Yapıyor			N	%		
Cinsiyet	Erkek	N	230	24	254	102	356	51.5	21	Aydın
		%	52	5.3	57.3	41.2				
	Bayan	N	153	36	189	146	335	48.5		
		%	34.5	8.1	42.7	58.8				
Genel Toplam		N	383	60	443	248	691	100	19	Ankara
		%	55.4	8.7	64.1	35.9				
Eğitim Durumu	İlkokul	N	103	27	130	104	234	33.9	30	Zonguldak
		%	24	6	30.1	41.9				
	Ortaokul	N	34	11	45	36	81	11.7		
		%	7	2	11.2	14.5				
	Lise	N	101	8	109	56	165	23.9		
		%	23	2	24.1	22.5				
	Üniv.	N	145	14	159	52	211	30.9		
		%	32	4	35.1	20.9				
Genel Toplam		N	383	60	443	248	691	100	491	Samsun
		%	55.4	8.7	64.1	21.1				
Yaş Grupları	8-13	N	74	20	94	12	106	15.3	25	Vezirköprü
		%	16	0.4	21.2	0.4				
	14-19	N	55	9	64	23	87	12.6		
		%	12.5	2.0	14.4	0.9				
	20-30	N	137	14	151	67	218	31.5		
		%	31.6	3.1	34.7	27				
	31-45	N	42	0	42	26	68	9.8		
		%	10.6	0	0.9	10.4				
	46-60	N	51	16	67	82	149	21.6		
		%	11.5	3.6	15.2	33.1				
	61-70	N	24	1	25	38	63	9.1		
		%	0.5	0.1	5.5	15.3				
Genel Toplam		N	383	60	443	248	691	100	24	Ünye
		%	55.4	8.6	64.1	35.8				

Tablo 2: Spor Yapan Deneklerin Yaş Grupları İtibari İle Spor Yapma Nedenlerinin Yüzde Frekans ve X² Anlamlılığını Gösterir Dağılım.

Ter. Seç.	X ²	Yaş Gr.	Tercih Sıralaması														Genel Toplam	
			0		1		2		3		4		5		6			
			F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
A1	69.403 *	8-13	23	6	29	7.6	19	5	1	0.3	1	0.3	0	0	1	0.3	74	19.3
		14-19	3	0.8	19	5	16	4.2	11	2.9	4	1	2	0.5	0	0	55	14.4
		20-30	19	5	65	17	31	8.1	18	4.7	2	0.5	2	0.5	0	0	137	35.8
		31-45	7	1.8	14	3.7	13	3.4	7	1.8	1	0.5	0	0	0	0	42	11
		46-60	9	2.3	10	2.6	15	3.9	14	3.7	3	0.8	0	0	0	0	51	13.3
		61-70	5	1.3	1	3.0	11	2.9	6	1.6	0	0	1	0.5	0	0	24	6.3
Toplam		66	17.2	138	36	105	27.4	57	14.9	11	2.9	5	1.3	1	0.3	383	100	
A2	92.707 *	8-13	2	0.5	42	11	28	7.3	1	0.3	0	0	0	0	1	0.3	74	19.3
		14-19	6	1.6	18	4.7	13	3.4	15	3.9	2	0.5	1	0.3	0	0	55	14.4
		20-30	23	6	51	13.3	38	9.9	18	4.7	6	1.6	1	0.3	0	0	137	35.8
		31-45	2	0.5	26	6.8	13	3.4	1	0.3	0	0	0	0	0	0	42	11
		46-60	1	0.3	33	8.6	16	4.2	1	0.3	0	0	0	0	0	0	51	13.3
		61-70	1	0.3	22	5.7	0	0	1	0.3	0	0	0	0	0	0	24	6.3
Toplam		35	9.1	192	50.1	108	28.2	37	9.7	8	2.1	2	0.6	1	0.3	383	100	
A3	63.398 *	8-13	47	12.3	2	0.5	3	0.8	10	2.6	7	1.8	4	1	1	0.3	74	19.3
		14-19	16	4.2	2	0.5	6	1.6	5	1.3	18	4.7	5	1.3	3	0.8	55	14.4
		20-30	65	17	5	1.3	14	3.7	17	4.4	23	6	5	1.3	8	2.1	137	35.8
		31-45	26	6.8	0	0	0	0	11	2.9	4	1	0	0	1	0.3	42	11
		46-60	19	5	1	0.3	6	1.6	10	2.6	13	3.4	1	0.3	1	0.3	51	13.3
		61-70	6	1.6	0	0	1	0.3	10	2.6	6	1.6	1	0.3	1	0	24	6.3
Toplam		179	46.7	10	2.6	30	7.8	63	16.4	71	18.5	16	4.2	14	3.7	383	100	
A4	66.112 *	8-13	18	4.7	0	0	9	2.3	31	8.1	6	1.6	9	2.3	1	0.3	74	19.3
		14-19	13	3.4	8	2.1	10	2.6	13	3.4	8	2.1	3	0.8	0	0	55	14.4
		20-30	49	12.8	7	1.8	21	5.5	29	7.6	21	5.5	8	2.1	2	0.5	137	35.8
		31-45	17	4.4	1	0.3	11	2.9	7	1.8	6	1.6	0	0	0	0	42	11
		46-60	10	2.6	6	1.6	10	2.6	13	3.4	11	2.9	1	0.3	0	0	51	13.3
		61-70	8	2.1	0	0	7	1.8	2	0.5	3	0.8	2	0.5	2	0.5	24	6.3
Toplam		115	30	22	5.7	68	17.8	95	24.8	55	14.4	23	6	5	1.3	383	100	
A5	137.087 *	8-13	27	7	1	0.3	1	0.3	5	1.3	29	7.6	5	1.3	6	1.6	74	19.3
		14-19	21	5.5	7	1.8	2	0.5	0	0	5	1.6	14	3.7	5	1.3	55	14.4
		20-30	23	21.7	2	0.5	2	0.5	4	1	9	2.3	19	5	18	4.7	137	35.8
		31-45	31	8.1	0	0	2	0.5	2	0.5	2	0.5	4	1	1	0.3	42	11
		46-60	30	7.8	0	0	1	0.3	0	0	1	0.3	4	1	15	3.9	51	13.3
		61-70	18	4.7	0	0	2	0.5	1	0.3	0	0	1	0.3	2	0.5	24	6.3
Toplam		210	54.8	10	2.6	10	2.6	12	3.1	47	12.3	47	12.3	47	12.3	383	100	
A6	91.080 *	8-13	51	13.3	0	0	0	0	1	0.3	3	0.8	7	1.8	12	3.1	74	19.3
		14-19	22	5.7	1	0.3	0	0	1	0.3	2	0.5	7	1.8	22	5.7	55	14.4
		20-30	82	21.4	5	1.3	4	1	6	1.6	7	1.8	16	4.2	17	4.4	137	35.8
		31-45	34	8.9	0	0	0	0	0	0	0	4	1	4	1	42	11	
		46-60	19	5	1	0.3	0	0	1	0.3	7	1.8	18	4.7	5	1.3	51	13.3
		61-70	9	2.3	1	0.3	0	0	0	0	5	1.3	7	1.8	2	0.5	24	6.3
Toplam		217	56.7	8	2.1	4	1	9	2.3	24	6.3	59	15.4	62	16.2	383	100	

Tablodaki (*)işaret değişik yaş gruplarının spor yapmalarında etkili olan tercihlerinin önem derecelerine göre sıralanmasında P<0,05 düzeyinde anlamlılık olduğunu göstermektedir.

A1:Zevk aldığım için, A2:Sağlığım için, A3:Vakit geçirmek için, A4:Fiziksel olarak iyi görünmek için, A5:Yarışma için, A6:Diğer

nes"le tanımladığı anlaşılmaktadır¹⁶. Bunun gibi diğer bir kaynak da, insanların spor ve aktif oyunlara zevk aldıkları için katıldıklarını vurgulamaktadır¹¹. Öte yandan Sağlık Bilimleri Bülteni'nde spor aktivitelerine katılım nedenleri özetle¹⁴; gençler için, "zevk alma, arkadaşlarla beraber olma, yarış", yetişkinler için, "fitnes, zevk alma, yorgunluk atma", yaşlılar için, "sağlık, sosyal ilişki ve eğlence" biçimindedir. Yine halı sahalarda spor yapan denekler üzerinde yapılan bir başka araştırmada katılımcıların amaçları önem derecesine göre; "sağlık, serbest zamanı değerlendirme ve eğlenme" şeklinde belirlenmiştir². Görüleceği gibi "sağlık, fiziksel uygunluk ve zevk alma" hemen her çalışmada ve her yaş grubunda ortaya çıkan tercihler olarak dikkat çekmektedir. Nitekim bu araştırmada elde edilen sonuçlar da aynı yönde gerçekleşmiştir. Araştırmada, yaş gruplarının spor yapmalarında etkili olan sebeplerin tercih sıralamasında "diğer" seçeneği de ötekiler gibi anlamlı bulunmuştur. Burada özellikle dikkat çeken 20-30 yaş grubudur. Bu durum, sözü edilen deneklerin spora yönelmelerinde tesirli olan sebebin, ankette verilen seçeneklerden farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun gibi, İsveç Spor Kurulu tarafından yapılan bir çalışmada yaşa bağlı olarak motivasyon durumu; 15-34 yaşındakiler için "yanışma", 35-54 yaşındakiler için "arkadaşlık ve yakınlık", 55-74 yaş için ise "çevre edinme" şeklinde belirlenmiştir¹⁴.

Gerçekte spor "daha geniş kitlelere ulaşmak için, yeni değerler ve yeni sosyal profillerle beraber, katılımcıların ihtiyaçlarını da karşılamalıdır"¹⁴. Kaldı ki aktivite seçeneklerinin çok olması spora olan ilgiyi de anlamlı derecede artırmaktadır. Bu aktiviteler kişilerin kendi istekleri doğrultusunda, istedikleri zaman ve istedikleri yerde yapabilecekleri türden bireysel sporları (jog, yüzme, bisiklet vb.) içermektedir¹⁴.

Diğer taraftan spor yapmayan deneklerin sporu yapmama sebebini önem derecesine göre ifade ediş de yaş grupları bakımından anlamlıdır (Tablo3). Bütün yaş grupları spor yapmama nedenini birinci tercih açısından öncelikle, "zaman yetersizliği", sonra "sağlık durumunun iyi olmayışı" ve nihayet "yakında spor yapacak bir tesisin bulunmayışı" biçiminde ifade etmektedir. Sağlık durumuna bağlı olarak spora katılmamanın en çok görüldüğü yaş kesimi beklendiği gibi 45 yaş üstü gruplardır. Bu konuyla ilgili Kıbrıs' da yapılan bir çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. 1994-1995 yıllarında yapılan bu çalışmaya göre spora katılmama nedenleri yaş grupları itibarıyla ve tercih sırasıyla şöyledir;

8-13 yaş için; "zaman yetersizliği, ilgi yetersizliği, spor dalının güç olması ve para", 14-19 yaş için; "zaman yetersizliği, ilgisizlik, para", 20-30 yaş için; "zaman yetersizliği, ilgisizlik, uygun yerin olmayışı, para", 31-45 yaş için; "zaman yetersizliği, ilgisizlik, yorgunluk", 46-60 yaş için; "zaman yetersizliği, ilgisizlik, yorgunluk, uygun tesisin olmaması", 61-70 yaş için; "ilgisizlik ve sağlık durumu"dur¹⁴. Bunun yanında Anadolu Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin herhangi bir etkinliğe katılmama nedenleri; "ilgi duymama, yeterli zaman bulamama ve maddi imkansızlık" olarak belirlenmiştir⁹. Görüldüğü gibi spora katılmamanın

Tablo 3: Spor Yapmayan Deneklerin Yaş Grupları İtibari İle Spor Yapmama Nedenlerinin Yüzde Frekans ve X² Anlamlılığını Gösterir Dağılım.

Ter. Seç.	X ²	Yaş Gr.	Tercih Sıralaması														Genel Toplam	
			0		1		2		3		4		5		6		F	%
			F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
B1	88.012 *	8-13	3	1.2	6	2.4	0	0	1	0.4	2	0.8	0	0	0	0	12	4.8
		14-19	1	0.4	14	5.6	3	1.2	1	0.4	1	0.4	2	0.8	1	0.4	23	9.3
		20-30	15	6	37	14.9	10	4	3	1.2	2	0.8	0	0	0	0	67	27
		31-45	5	2	18	7.3	0	0	1	0.4	2	0.8	0	0	0	0	26	10.5
		46-60	26	10.5	20	8.1	10	4	8	3.2	16	6.5	2	0.8	0	0	82	33.1
		61-70	21	8.5	3	1.2	8	3.2	5	2	0	0	0	0	1	0.4	38	15.3
Toplam		71	28.6	98	39.5	31	12.5	19	7.7	23	9.3	4	1.6	2	0.8	248	100	
B2	79.421 *	8-13	3	1.2	1	0.4	4	1.6	4	1.6	1	0.4	3	1.2	0	0	12	4.8
		14-19	4	1.6	4	1.6	6	2.4	4	1.6	1	0.4	3	1.2	1	0.4	23	9.3
		20-30	31	12.5	16	6.5	18	7.3	1	0.4	1	0.4	0	0	0	0	67	27
		31-45	13	5.2	2	0.8	7	2.8	3	1.2	0	0	1	0.4	0	0	26	10.5
		46-60	38	15.3	4	1.6	10	4	22	8.9	7	2.8	0	0	1	0.4	82	33.1
		61-70	19	7.7	3	1.2	3	1.2	4	1.6	6	2.4	3	1.2	0	0	38	15.3
Toplam		108	43.5	30	12.1	48	19.4	38	15.3	16	6.4	10	4	2	0.8	248	100	
B3	74.431 *	8-13	3	1.2	1	0.4	2	0.8	1	0.4	4	1.6	1	0.4	0	0	12	4.8
		14-19	9	3.6	2	0.8	2	0.8	5	2	3	1.2	2	0.8	0	0	23	9.3
		20-30	54	21.8	3	1.2	3	1.2	3	1.2	1	0.4	1	0.4	2	0.8	67	27
		31-45	23	9.3	1	0.4	1	0.4	1	0.4	0	0	0	0	0	0	26	10.5
		46-60	37	14.9	12	4.8	16	6.5	4	1.6	3	1.2	8	3.2	2	0.8	82	33.1
		61-70	16	6.5	5	2	5	2	6	2.4	3	1.2	2	0.8	1	0.4	38	15.3
Toplam		142	57.3	24	9.7	29	11.7	20	8.1	14	5.6	14	5.6	5	2	248	100	
B4	134.61 *	8-13	3	1.2	3	1.2	1	0.4	1	0.4	0	0	2	0.8	2	0.8	12	4.8
		14-19	10	4	0	0	4	1.6	0	0	4	1.6	1	0.4	4	1.6	23	9.3
		20-30	52	21	6	2.4	1	0.4	3	1.2	1	0.4	4	1.6	0	0	67	27
		31-45	16	6.5	3	1.2	3	1.2	3	1.2	0	0	0	0	1	0.4	26	10.5
		46-60	24	9.7	39	15.7	11	4.4	3	1.2	2	0.8	2	0.8	1	0.4	82	33.1
		61-70	4	1.6	24	9.7	5	2	2	0.8	2	0.8	1	0.4	0	0	38	15.3
Toplam		109	44	75	30.2	25	10.1	12	4.8	9	3.6	10	4	8	3.2	248	100	
B5	63.076 *	8-13	4	1.6	0	0	1	0.4	0	0	1	0.4	1	0.4	5	2	12	4.8
		14-19	11	4.4	2	0.8	3	1.2	4	1.6	1	0.4	0	0	2	0.8	23	9.3
		20-30	53	21.4	1	0.4	2	0.8	6	2.4	3	1.2	1	0.4	1	0.4	67	27
		31-45	20	8.1	0	0	4	1.6	1	0.4	0	0	1	0.4	0	0	26	10.5
		46-60	36	14.5	1	0.4	7	2.8	11	4.4	6	2.4	8	3.2	13	5.2	82	33.1
		61-70	21	8.5	1	0.4	4	1.6	13	5.2	5	2	2	0.8	2	0.8	38	15.3
Toplam		145	58.5	5	2	21	8.5	25	10.1	16	6.5	13	5.2	23	9.3	248	100	
B6	54.743 *	8-13	4	1.6	1	0.4	0	0	1	0.4	1	0.4	4	1.6	1	0.4	12	4.8
		14-19	10	4	1	0.4	1	0.4	1	0.4	3	1.2	4	1.6	3	1.2	23	9.3
		20-30	42	16.9	3	1.2	6	2.4	9	3.6	2	0.8	2	0.8	3	1.2	67	27
		31-45	19	7.7	2	0.8	0	0	1	0.4	4	1.6	0	0	0	0	26	10.5
		46-60	31	12.5	6	2.4	12	4.8	6	2.4	4	1.6	11	4.4	12	4.8	82	33.1
		61-70	12	4.8	1	0.4	8	3.2	2	0.8	3	1.2	6	2.4	6	2.4	38	15.3
Toplam		118	47.5	14	5.6	27	10.9	20	8.1	17	6.9	27	10.9	25	10.1	248	100	

Tablodaki (*) işareti değişik yaş gruplarının spor yapmama da etkili olan tercihlerinin önem derecesine göre sıralamasında P<0,05 düzeyinde anlamlılık göstermektedir.

B1:Zaman yetersizliğinden, B2:Yakında spor yapacak bir tesisin bulunmayışından, B3:Fiziksel aktivitelerden hoşlanmadığımdan, B4:Sağlık durumumun iyi olmayışından, B5:Maddi yetersizlikten, B6:Diğer

dört ana nedeni; "ilgisizlik", "parasızlık", "zaman yetersizliği" ve "tesis yetersizliği"dir. Bunlardan "ilgisizlik", kişisel bir faktördür. Fiziksel olarak aktif olmanın faydalarını bilmeme spora karşı oluşan bu negatif tutumları açıklamaktadır. Bu konuda iyi hedeflenmiş tanıtımlar yararlı sonuçlar doğurabilir. Öte yandan, "parasızlık ve tesis yetersizliği" biçiminde ortaya çıkan neden, diğer sporla ilgilenmeme isteklerinden ayrı tutulmalıdır. Burada ülkenin ve kişinin ekonomik durumu ana engeli oluşturmaktadır. Son olarak spora katılmayışın en önemli sebebi gösterilen "zaman yetersizliği" ise fiziksel faaliyetlere ilgisizliği yeteri kadar anlatan anlamlı bir neden değildir. Aslında sporun çok boyutlu yararlarının bilinmesi fertlerin bu faaliyetler için kendilerine zaman ayırmalarını sağlayacaktır. Fakat ne var ki, "zaman yetersizliği" spora yönelememede bugün hala birinci sebep olarak ön plana çıkmaktadır. Şüphesiz bu durum sporu yaygınlaştırmaya yönelik eğitim ve tanıtım programlarının ne kadar yetersiz kaldığını anlatan bir işaret olarak kabul edilmelidir.

Spor yapan deneklerin spora katılma nedenlerinin önem derecelerine göre sıralanması cinsiyet bakımından; "zevk ve fiziki uygunluk", eğitim durumları bakımından ise, "zevk, sağlık, fiziki uygunluk ve yanşma", seçeneklerinde anlamlı görülmüştür (Tablo 4-6). Bunun yanında cinsiyet ve eğitim durumlarına göre sınıflandırılmış spor yapan deneklerde ilk olarak tercih edilen se-

Tablo 4: Spor Yapan Deneklerin Cinsiyet Guruplarına Göre Spor Yapma Nedenlerinin Yüzde Frekans ve X² Anlamlılığını Gösterir Dağılım.

Ter. Seç.	X ²	Cinsiyet	Tercih Sıralaması														Genel Toplam	
			0		1		2		3		4		5		6		F	%
			F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%				
A1	14.303	1	30	7.8	96	25.1	63	16.4	31	8.1	5	1.3	4	1	1	0.3	230	60.1
		2	36	9.4	42	11	42	11	26	6.8	6	1.6	1	0.3	0	0	153	39.9
	Toplam	66	17.2	138	36.1	105	27.4	57	14.9	11	2.9	5	1.3	1	0.3	383	100	
A2	10.563	1	29	7.6	108	28.2	67	17.5	20	5.2	4	1	1	0.3	1	0.3	230	60.1
		2	6	1.6	84	21.9	41	10.7	17	4.4	4	1	1	0.3	0	0	153	39.9
	Toplam	35	9.2	192	50.1	108	28.2	37	9.7	8	2	2	0.6	1	0.3	383	100	
A3	11.403	1	95	24.8	5	1.3	22	5.7	42	11	44	11.5	10	2.6	12	3.1	230	60.1
		2	84	21.9	5	1.3	8	2.1	21	5.5	27	7	6	1.6	2	0.5	153	39.9
	Toplam	179	46.7	10	2.6	30	7.8	63	16.5	71	18.5	16	4.2	14	3.6	383	100	
A4	27.455	1	76	19.8	6	1.6	28	7.3	60	15.7	39	10.2	17	4.4	4	1	230	60.1
		2	39	10.2	16	4.2	40	10.4	35	9.1	16	4.2	6	1.6	1	0.3	153	39.9
	Toplam	115	30	22	5.8	68	17.7	95	24.8	55	14.4	23	6	5	1.3	383	100	
A5	7.550	1	118	30.8	5	1.3	9	2.3	9	2.3	28	7.3	30	7.8	31	8.1	230	60.1
		2	92	24	5	1.3	1	0.3	3	0.8	19	5	17	4.4	16	4.2	153	39.9
	Toplam	210	54.8	10	2.6	10	2.6	12	3.1	47	12.3	47	12.3	47	12.3	383	100	
A6	9.640	1	124	32.4	7	1.8	4	1	6	1.6	11	2.9	40	10.4	38	9.9	230	60.1
		2	93	24.3	1	0.3	0	0	3	0.8	13	3.4	19	5	24	6.3	153	39.9
	Toplam	217	56.7	8	2.1	4	1	9	2.4	24	6.3	59	15.4	62	16.2	383	100	

* Tabloda cinsiyet guruplarının spor yapma da etkili olan tercihlerinin önem derecesine göre sıralamasıyla P<0,05 düzeyinde anlamlılık görülmüştür.

A1:Zevk aldığım için, A2:Sağlığım için, A3:Vakit geçirmek için, A4:Fiziksel olarak iyi görünmek için, A5:Yanşma için, A6:Diğer

çenekler, sırasıyla; "sağlık, zevk ve fiziki uygunluk şeklinde belirlenmiştir. Görüldüğü gibi hem cinsiyet hem de eğitim durumları bakımından önem derecelerine göre tercih sıralamaları aynı faktörler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Aslında spora katılan insanlar, özellikle gençler fitness (sağlık) seviyelerinin ne olduğu ve nasıl göründükleri (fiziki uygunluk) ile alakalıdır. Nitekim bugün fitnessle ilgili aktivitelere yönelim Amerika hayat tarzında önemli bir fenomendir. Ayrıca burada bazı insanların fitnessle bağı, fiziki olduğu kadar sosyaldır"¹². Bu bulgunun Türkiye için de geçerli olduğu söylenebilir.

Öte yandan, spor yapmayan deneklerin spora katılmama nedenlerinin önem derecelerine göre sıralanmasında cinsiyet bakımından herhangi bir tercihin ön plana çıkmadığı, yani anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı anlaşılmaktadır (Tablo-5). Bu durumda spor yapmamayı oluşturan sebeplerde cinsiyet önemli rol oynamamaktadır.

Tablo 5: Spor Yapmayan Deneklerin Cinsiyetleri İtibari İle Spor Yapmama Nedenlerinin Yüzde Frekans ve χ^2 Dağılımlarını Gösterir Dağılımı

Ter. Seç.	χ^2	Cinsiyet	Tercih Sıralaması												Genel Toplam			
			0		1		2		3		4		5		6		F	%
B1	1.179	1	29	11.7	41	16.5	14	5.6	6	2.4	9	3.6	2	0.8	1	0.4	102	41.1
		2	42	16.9	57	23	17	6.9	13	5.2	14	5.6	2	0.8	1	0.4	146	58.9
	Toplam	71	28.6	98	39.5	31	12.5	19	7.7	23	9.2	4	1.6	2	0.8	248	100	
B2	7.898	1	44	17.7	7	2.8	20	8.1	19	7.7	9	3.6	2	0.8	1	0.4	102	41.1
		2	64	25.8	23	9.3	28	11.3	19	7.7	6	2.4	5	2	1	0.4	146	58.9
	Toplam	108	43.5	30	12.1	48	19.4	38	15.4	15	6	7	2.8	2	0.8	248	100	
B3	2.023	1	56	22.6	13	5.2	11	4.4	8	3.2	6	2.4	6	2.4	2	0.8	102	41.1
		2	86	34.7	11	4.4	18	7.3	12	4.8	8	3.2	8	3.2	3	1.2	146	58.9
	Toplam	142	57.3	24	9.6	29	11.7	20	8	14	5.6	14	5.6	5	2	248	100	
B4	6.974	1	42	16.9	29	11.7	13	5.2	7	2.8	6	2.4	3	1.2	6	0.8	102	41.1
		2	67	27	46	18.5	12	4.8	5	2	3	1.2	7	2.8	2	2.4	146	58.9
	Toplam	109	43.9	75	30.2	25	10	12	4.8	9	3.6	10	4	8	3.2	248	100	
B5	10.098	1	60	24.2	4	1.6	4	1.6	9	3.6	6	2.4	6	2.4	13	5.2	102	41.1
		2	85	34.3	1	0.4	17	6.9	16	6.5	10	4	7	2.8	10	4	146	58.9
	Toplam	145	58.5	5	2	21	8.5	25	10.1	16	6.4	13	5.2	23	9.2	248	100	
B6	8.415	1	52	21	7	2.8	12	4.8	4	1.6	4	1.6	14	5.6	9	3.6	102	41.1
		2	66	26.6	7	2.8	15	6	16	6.5	13	5.2	13	5.2	16	6.5	146	58.9
	Toplam	118	47.6	14	5.6	27	10.8	20	8.1	17	6.8	27	10.8	25	10.1	248	100	

Tablo 5'de yapılan χ^2 çözümlemesi neticesinde tercihlerin önem derecesine göre sıralanmasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlılık görülmemiştir.

B1:Zaman yetersizliğinden, B2:yakında spor yapacak tesisin bulunmayışından, B3:Fiziksel aktivitelerden hoşlanmadığından, B4:Sağlık durumunun iyi olmayışından, B5:Maddi yetersizlikten, B6:Diğer

Tablo 6: Spor Yapan Deneklerin Eğitim Durumları İtibari İle Spor Yapma Nedenlerinin Yüzde ve Frekanslarını Gösterir Dağılım

Ter. Seç.	X ²	Eğitim Durumu	Tercih Sıralaması														Genel Toplam	
			0		1		2		3		4		5		6			
			F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
A1	37.824 *	1	33	8.6	34	8.9	29	7.6	4	1	1	0.3	1	0.3	1	0.3	103	26.9
		2	4	1	13	3.4	8	2.1	8	2.1	1	0.3	0	0	0	0	34	8.9
		3	11	2.9	18	4.7	25	6.5	20	5.2	5	1.3	2	0.5	0	0	101	26.4
		4	18	4.7	53	13.8	43	11.2	25	6.5	4	1	2	0.5	1	0	145	37.9
Toplam		66	17.2	138	36	105	27.4	57	14.9	11	2.9	5	1.3	1	0.3	383	100	
A2	40.108 *	1	3	0.8	63	16.4	34	8.9	2	0.5	0	0	0	0	1	0.3	103	26.9
		2	3	0.8	14	3.7	13	3.4	4	1	0	0	0	0	0	0	34	8.9
		3	15	3.9	43	11.2	21	5.5	15	3.9	6	1.6	1	0.3	0	0	101	26.4
		4	14	3.7	72	18.8	40	10.4	16	4.2	2	0.5	1	0.3	0	0	145	37.9
Toplam		35	9.1	192	50.1	108	28.2	37	9.7	8	2.1	2	0.5	1	0.3	383	100	
A3	19.275	1	60	15.7	3	0.8	5	1.3	17	4.4	12	3.1	5	1.3	1	0.3	103	26.9
		2	13	3.4	1	0.3	2	0.5	6	1.6	8	2.1	2	0.5	2	0.5	34	8.9
		3	42	11	1	0.3	7	1.8	19	5	22	5.7	6	1.6	4	1	101	26.4
		4	64	16.7	5	1.3	16	4.2	21	5.5	29	7.6	3	0.8	7	1.8	145	37.9
Toplam		179	46.7	10	2.6	30	7.8	63	16.4	71	18.5	16	4.2	14	3.7	383	100	
A4	42.891 *	1	27	7	2	0.5	15	3.9	38	9.9	11	2.9	9	2.3	1	0.3	103	26.9
		2	14	3.7	2	0.5	5	1.3	7	1.8	6	1.6	0	0	0	0	34	8.9
		3	22	5.7	9	2.3	27	7	16	4.2	16	4.2	11	2.9	0	0	101	26.4
		4	52	13.6	9	2.3	21	5.5	34	8.9	22	5.7	3	0.8	4	1	145	37.9
Toplam		115	30	22	5.7	68	17.8	95	24.8	55	14.4	23	6	5	1.3	383	100	
A5	60.885 *	1	52	13.6	0	0	3	0.8	5	1.3	30	7.8	6	1.6	7	1.8	103	26.9
		2	17	4.4	3	0.8	0	0	0	0	4	1	7	1.8	3	0.8	34	8.9
		3	51	13.3	5	1.3	3	0.8	3	0.8	7	1.8	15	3.9	17	4.4	101	26.4
		4	90	23.5	2	0.5	4	1	4	1	6	1.6	19	5	20	5.2	145	37.9
Toplam		210	54.8	10	2.6	10	2.6	12	3.1	47	12.3	47	12.3	47	12.3	383	100	
A6	16.529	1	65	17	1	0.3	0	0	1	0.3	8	2.1	14	3.7	14	3.7	103	26.9
		2	20	5.2	1	0.3	0	0	0	0	1	0.3	4	1	8	2.1	34	8.9
		3	48	12.5	2	0.5	2	0.5	4	1	6	1.6	16	4.2	23	6	101	26.4
		4	84	21.9	4	1	2	0.5	4	1	9	2.3	25	6.5	17	4.4	145	37.9
Toplam		217	56.7	8	2.1	4	1	9	2.3	24	6.3	59	15.4	62	16.2	383	100	

* Tabloda değişik eğitim seviyelerinde spor yapma da etkili olan tercihlerinin önem derecesine göre sıralamasıyla P<0,05 düzeyinde anlamlılık görülmüştür. Anlamlılık seviyesi (*) işareti ile belirtilmiştir.

A1:Zevk aldığım için, A2:Sağlığım için, A3:Vakit geçirmek için, A4:Fiziksel olarak iyi görünmek için, A5:Yarışma için, A6:Diğer

Deneklerin erkek ve bayan olarak spor yapmama nedenleri ise birinci tercihleri bakımından; Erkekler için, "Zaman yetersizliği, sağlık durumunun iyi olmayışı ve fiziksel aktiviteden hoşlanmama", bayanlar için; yine "zaman yetersizliği, sağlık durumunun iyi olmayışı ve yakında spor yapacak bir tesisin olmaması biçiminde sıralanmıştır.

Konu, diğer bir faktör olan eğitim durumu açısından değerlendirildiğinde ise, "zaman yetersizliği", "fiziki aktivitelerden hoşlanmama", "sağlık durumunun iyi olmayışı" ve "diğer" şeklinde ifa-

de edilen tercihlerin önem derecelerine göre sıralanmasında anlamlılıklar gözlenmiştir (Tablo-7). Eğitim durumlarına göre belirlenmiş grupların tümünde, spor yapmama nedenleri de sırasıyla; "zaman yetersizliği, sağlık durumunun iyi olmayışı ve yakında spor yapacak bir tesisin olmayışı" şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7 : Spor Yapmayan Deneklerin Eğitim Durumları İtibari İle Spor Yapmama Nedenlerinin Yüzde Frekans ve X² Anlamlılığını Gösterir Dağılım.

Ter. Seç.	X ²	Eğitim Durumu	Tercih Sıralaması												Genel Toplam			
			0		1		2		3		4		5		6		F	%
B1	48. 652 *	1	44	17.7	20	8.1	15	6	11	4.4	12	4.8	1	0.4	1	0.4	104	41.9
		2	6	2.4	14	5.6	5	2	3	1.2	5	2	2	0.8	1	0.4	36	14.5
		3	11	4.4	30	12.1	7	2.8	3	1.2	4	1.6	1	0.4	0	0	56	22.6
		4	10	4	34	13.7	4	1.6	2	0.8	2	0.8	0	0	0	0	52	21
Toplam		71	28.6	98	39.5	31	12.5	19	7.7	23	9.3	4	1.6	2	0.8	248	100	
B2	35. 211	1	50	20.2	7	2.8	13	5.2	20	8.1	10	4	3	1.2	1	0.4	104	41.9
		2	10	4	3	1.2	10	4	8	3.2	3	1.2	2	0.8	0	0	36	14.5
		3	22	8.9	13	5.2	10	4	8	3.2	0	0	2	0.8	1	0.4	56	22.6
		4	26	10.5	7	2.8	15	6	2	0.8	2	0.8	0	0	0	0	52	21
Toplam		108	43.5	30	12.1	48	19.4	38	15.3	15	6	7	2.8	2	0.8	248	100	
B3	47. 418 *	1	46	18.5	9	3.6	22	8.9	10	4	8	3.2	8	3.2	1	0.4	104	41.9
		2	17	6.9	9	3.6	2	0.8	4	1.6	3	1.2	0	0	1	0.4	36	14.5
		3	38	15.3	3	1.2	2	0.8	5	2	2	0.8	3	1.2	3	1.2	56	22.6
		4	41	16.5	3	1.2	3	1.2	1	0.4	1	0.4	3	1.2	0	0	52	21
Toplam		142	57.3	24	9.7	29	11.7	20	8.1	14	5.6	14	5.6	5	2	248	100	
B4	102. 433 *	1	23	9.3	60	24.2	9	3.6	5	2	2	0.8	3	1.2	2	0.8	104	41.9
		2	13	5.2	4	1.6	6	2.4	4	1.6	4	1.6	2	0.8	3	1.2	36	14.5
		3	31	12.5	7	2.8	9	3.6	0	0	2	0.8	4	1.6	3	1.2	56	22.6
		4	42	16.9	4	1.6	1	0.4	3	1.2	1	0.4	1	0.4	0	0	52	21
Toplam		109	44	75	30.2	25	10.1	12	4.8	9	3.6	10	4	8	3.2	248	100	
B5	30. 014	1	53	21.4	2	0.8	9	3.6	9	3.6	9	3.6	7	2.8	15	6	104	41.9
		2	14	5.6	1	0.4	4	1.6	6	2.4	3	1.2	4	1.6	4	1.6	36	14.5
		3	35	14.1	2	0.8	5	2	26	2.4	4	1.6	1	0.4	3	1.2	56	22.6
		4	43	17.3	0	0	3	1.2	4	1.6	0	0	1	0.4	1	0.4	52	21
Toplam		145	58.5	5	2	21	8.5	25	10.1	16	6.5	13	5.2	23	9.3	248	100	
B6	37. 694 *	1	41	16.5	5	2	15	6	8	3.2	8	3.2	16	6.5	11	4.4	104	41.9
		2	16	6.5	5	2	1	0.4	0	0	2	0.8	6	2.4	6	2.4	36	14.5
		3	25	10.1	1	0.4	7	2.8	7	2.8	7	2.8	4	1.6	5	2	56	22.6
		4	36	14.5	3	1.2	4	1.6	5	2	0	0	1	0.4	3	1.2	52	21
Toplam		118	47.6	14	5.6	27	10.9	20	8.1	17	6.9	27	10.9	25	10.1	248	100	

Tablodaki (*) işareti değişik eğitim seviyelerindeki deneklerin spor yapmamasında etkili olan tercihlerinin önem derecelerine göre sıralanmasında P<0,05 düzeyinde anlamlılık olduğunu göstermektedir.

B1:Zaman yetersizliğinden, B2:Yakında spor yapacak bir tesisin bulunmayışından,B3:Fiziksel aktivitelerden hoşlanmadığımdan, B4:Sağlık durumunun iyi olmayışından, B5:Maddi yetersizlikten, B6:Diğer

Ayrıca bu araştırmada “yaş”, “eğitim” ve “cinsiyet” bağımsız gruplarının spor yapıp yapmamalarında önemli olan tercihler (birinci sırada yer alması bakımından) arasındaki farkların anlamlılığına bakılmıştır (Tablo-8).

Tablo 8: Yaş, Eğitim ve Cinsiyete Göre Sınıflandırılmış Bağımsız Grupların Spor Yapıp Yapmamasında Önemli Olan Tercihlerinin, Birinci Sırada Yer Alması Açısından Aralarındaki Değerlendirmenin Dağılımı

Tercih	A1	A2	A3	A4	A5	A6	B1	B2	B3	B4	B5	B6
Yaş												
1-2	0.539	2.706*	0.302	3.387*	2.649*	1.164	0.616	0.726	0.036	2.507*	1,052	0,482
1-3	1.151	2.726*	0.366	1.977*	0.063	1.663	0.334	1.206	0.561	1.611	0,425	0,561
1-4	0.627	0.541	1.074	1.333	0.756	0	1.142	0.068	0.575	1.057	0	0,068
1-5	2.322*	0.891	0.266	3.024*	0.833	1.209	1.852	0.498	0.590	1.468	0,384	0,125
1-6	3.234*	3.122*	0.813	0	0.572	1.764	3.309*	0.048	0.448	2.312*	0,567	0,878
2-3	1.629	0.587	0.004	2.202*	3.339*	0.659	0.471	0.645	0.761	1.485	1,660	0,026
2-4	0.124	2.860*	1.248	2.046*	2.400*	0.878	0.613	1.033	0.706	1.681	1,535	0,487
2-5	1.723	3.292*	0.519	0.422	2.636*	0.053	3.304*	1.998*	0.740	4.171*	1,901	0,504
2-6	2.855*	4.818*	0.946	1.980*	1.830	0.611	4.472*	1,127	0.529	4.893*	1,061	0,364
3-4	1.611	2.826*	1.255	0.748	0.787	1.255	1.233	1.773	0.134	0.378	0,626	0,616
3-5	3.465*	3.369*	0.585	1.599	0.867	0.585	3.852*	3.384*	2.049*	5.105*	0,144	0,723
3-6	3.976*	4.941*	0.950	1.132	0.595	0.123	4.799*	2.044*	1.611	5.908*	0,410	0,474
4-5	1.505	0.279	0.912	1.706	0	0.912	4.171*	0.545	1.473	3.283*	0,565	0,636
4-6	2.719*	2.611*	0	0.761	0	1.333	5.132*	0.029	1.255	4.106*	0,833	0,940
5-6	1.763	2.462*	0.690	1.751	0	0.553	2.135*	0.655	0.215	1.591	562	1,018
Eğitim												
1-2	0.556	2.036*	0.008	1.183	3.048*	0.830	2.370*	0.321	2.525*	4.385*	0,305	1,823
1-3	0.689	2.657*	0.990	2.203*	2.286*	0.598	4.469*	3.007*	0.755	5.526*	0,636	0,959
1-4	0.575	1.793	0.235	1.607	1.196	0.987	5.712*	1.386	0.637	5.985*	1,006	0,256
2-3	0.063	0.142	0.814	0.558	0.827	0.328	1.375	1.837	2.730*	0.200	0,209	2,294
2-4	0.183	0.890	0.147	0.070	2.370*	0.058	2.454*	0.745	2.584*	0.548	1,208	1,302
3-4	0.171	1.095	1.229	0.801	1.657	0.389	1.248	1.303	0.093	0.825	1,375	1,095
Cinsiyet												
1-2	2.852*	1.523	0.657	3.233*	0.657	1.601	0.183	2.112*	1.365	0.518	1,784	0,694

Tablodaki (*) işareti spor yapan veya yapmayan yaş, eğitim ve cinsiyet gruplarının birinci tercihleri bakımından kendi aralarında yapılan değerlendirmelerin anlamlılığını göstermektedir.

Spor yapmada etkili olan her bir tercih kendi içinde ele alındığında sonuçların, yaş grupları açısından anlamlılığı şöyle değerlendirilebilir;

“Zevk” seçeneği, daha çok küçük yaş gruplarında tercih edilmektedir. Yaş büyüdükçe deneklerin tercih yönelimi sağlık seçeneğine doğru kaymaktadır.

Sağlık için spor yapma, tüm yaş gruplarında birinci sırada yer almaktadır. Fakat yaş ilerledikçe bu seçeneğin daha anlamlı olduğu gözlenmektedir. Burada istisna olarak 8-13 yaş grubundaki deneklerin 14-19 ve 20-30 yaş grubu deneklere nazaran spor yapma nedenini daha çok "sağlık" faktörüne bağladığı dikkat çekmektedir. Bu görünüş ilköğretim çağı çocuklarının aldıkları eğitimin uzantısı olarak sporu sağlıkla bütünleştirmiş oldukları fikrini kuvvetlendirmektedir. Fakat ne var ki ileri yaşlarda karşılaşılan olumsuz pek çok faktör (tesis eksikliği, gelecek endişesi, maddi zorluklar, yetersiz motivasyon ve çevre şartları vb.) fertlerin aktif spordan tedricen uzaklaşmasına sebep olmaktadır.

Diğer yandan "fiziksel uygunluk" seçeneği en çok 14 yaş ile 45 yaş dilimi arasında tercih edilmektedir. Bu neden, 8-13 yaş ile 46-60 ve 61-70 yaş gruplarında en düşük tercih oranına sahiptir.

Yarışmak için spora katılıyorum seçeneğinin de, fiziki uygunluk seçeneği gibi, genç ve nispeten orta yaşlı denekler tarafından tercih edildiği anlaşılmaktadır.

Eğitim durumları bakımından belirlenmiş grupların spor yapma tercihlerinin ilk sırada yer almasına göre birbiri arasındaki anlamlılık ise "sağlık, fiziksel uygunluk ve yarışma" seçeneklerinde bulunmaktadır.

"Sağlık" tercihinde en yüksek değere ilköğretim ve Üniversite eğitim kademelerinde bulunan deneklerde rastlanmıştır. Bu sonuçlar, sağlık için spora yönelmenin en fazla ciddiye alındığı eğitim kademesinin ilköğretim ve üniversite olduğunu göstermektedir. "Fiziksel uygunluk" seçeneğinde ise birinci tercih bakımından çok önemli frekans farkları yoktur.

Bunun gibi "Yarışmak için spor yapıyorum seçeneği de birinci tercihe göre frekans dağılımı bakımından çok sayıda deneye kapsamamaktadır. Bu yüzden söz konusu iki seçeneğin bazı gruplar arasındaki anlamlılığı dikkate alınmamıştır.

Cinsiyet değişkeninin spor yapmadaki tercihlere olan etkisine gelince; Burada; "zevk" amacıyla spora yönelmek erkeklerin, "fiziksel olarak iyi görünmek" ise en çok bayanların rağbet gösterdiği faktörler olarak belirlenmiştir.

Araştırmada yaş, eğitim ve cinsiyet gruplarının spora katılmamalarında etkili olan nedenler arasındaki farkın anlamlılığı ise, (yine birinci sırada yer alması bakımından) şöyle ortaya çıkmıştır;

Spora katılmamadaki sebebi "zaman yetersizliği" olarak gösteren denekler daha çok 20 ile 60 yaş kesiti içine girenlerdir. "Yakında bir spor tesisinin bulunmaması" sebebini 20-30 yaş grubu, "fiziksel aktivitelerden hoşlanmam" ve "sağlık durumunun iyi olmayışı" sebeplerini ise, 46 ve üstü yaş grupları belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmada "maddi yetersizlik" nedeniyle spora katılmamada gruplar arasında herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır.

Bu çalışmada son olarak ele alınan husus; yaş, eğitim ve cinsiyet gruplarının kendi içlerinde spora katılma ya da katılmama davranışını göstermelerinde bir farklılığın olup olmadığıdır (Tablo-9). Buna göre;

Tablo 9: Yaş, Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Sınıflandırılmış Spor Yapan ya da Yapmayan Bağımsız Gruplarda İki Yüzde Arasındaki Değerlendirmelerin Dağılımı.

SPOR YAPMAYANLARIN		YAŞ GRUPLARI	SPOR YAPANLARIN ANLAMLILIĞI		YAŞ GRUPLARI
2,711 *	1-2		0,968	1-2	
3,818 *	1-3	1,234	1-3		
4,192 *	1-4	1,098	1-4		
7,130 *	1-5	5,601*	1-5		
6,748 *	1-6	4,039 *	1-6		
0,742	2-3	0,061	2-3		
1,567	2-4	0,185	2-4		
4,264 *	2-5	4,319 *	2-5		
4,169 *	2-6	3,041 *	2-6		
1,152	3-4	0,160	3-4		
4,655 *	3-5	5,385 *	3-5		
4,275 *	3-6	3,497 *	3-6		
2,295 *	4-5	3,802 *	4-5		
2,526 *	4-6	2,707 *	4-6		
0,709	5-6	0,538	5-6		
0	1-2	0,319	1-2		
2,108 *	1-3	3,383 *	1-3		
4,371 *	1-4	5,238 *	1-4		
1,600	2-3	2,849 *	2-3		
3,301 *	2-4	4,201 *	2-4		
1,976 *	3-4	1,519	3-4		
4,089 *	1-2	5,004 *	1-2		
	EĞİTİM DURUMU		EĞİTİM DURUMU		
	CİNS		CİNS		

Tablodaki (*) işareti her bağımsız grubun kendi içerisinde birbirleri ile olan ilişkinin anlamlılığını göstermektedir

Yaş grupları itibariyle görülen o ki, spora katılım daha çok küçük yaşlarda gerçekleşmektedir. Yaş artışı ile beraber sportif harekete katılım nispeten azalmaktadır. Yani pasif hayat tarzı yaşa bağlı olarak artmaktadır. Gençlerin spor için en ideal aday oldukları aşikardır. "Ülkemizde spora aktif katılım yaşı genellikle 15-25 yaşları arasında seyretmekte... yaklaşık 25 yaş sonrasında ise erken emeklilik gibi sporu bırakma" söz konusu olmaktadır³. Benzer şekilde, Danimarka'da da organize spora katılanların %40'ı 18 yaşın altındadır ve yaş ile beraber spora katılım düşmektedir. Bu özellikle bireysel sporları tercih eden bayanlarda takım sporları ile ilgilenen erkeklere göre daha çok olmaktadır¹⁴.

Eğitim durumlarının spora katılmadaki etkisine bakıldığında ortaya çıkan görünüm, eğitim seviyesi yükseldikçe spora yönelmenin de arttığı şeklindedir (Tablo-1). Spora katılmada eğitimin önemli bir unsur olduğunu gözler önüne seren bu görünüş, Türkiye'de fertlerin eğitim seviyelerinin yükselmesi ile spora katılımın da artacağına bir işaret sayılmalıdır.

Öte yandan araştırma, spora yönelme bakımından cinsiyetin de son derece etkili bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bayanlar erkeklere göre daha az spor faaliyetlerine katılmaktadır. Özellikle organize sporlarda (formel) bu katılım çok daha azdır. Mesela 1989 yılı itibariyle Macaristan’da bayanların organize sporlara katılmaları dikkate alındığında bayan katılımcılar bütün katılımcıların %24.5’ini oluşturmaktadır¹⁴. Türkiye’de ise toplam lisanslı bayan sporcu sayısı 28.074’dür. Bu sayının toplam sporcusundaki oranı sadece %0.5’dir¹³. Ayrıca erkek ve bayanların katıldığı sportif hareket tipleri de farklıdır. Erkekler daha çok yarışma sporlarını, bayanlar ise rekreasyon faaliyetlerini tercih etmektedirler¹⁴.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yeni ya da değişen değerler veya günümüzün yaşam tarzı ve uygulamaları sportif karakterli olgular yakından etkilemektedir. Özellikle kişisel gelişim ve bağımsızlık gibi unsurlar sporda bireyselleşmeye yönelimi artırmıştır. Şüphesiz bu durum insanlara ilgi duydukları alanda spor yapma imkanını sağlamaktadır. Ayrıca, değişen aile yapısı, sınırlı çocuk yapma, boşanmalar, kadınların daha çok iş hayatına girmesi gibi yeni değer ve uygulamaların da sportif faaliyetlere katılım üzerine önemli ölçüde etkileri vardır. Ancak burada ekonomik özgürlüğü kazanamamış olmanın, kadınların bahsedilen faaliyetlere katılmalarını etkileyici veya cesaretlerini kırıcı bir faktör olduğunu unutmamak gerekir. Diğer yandan, şehirleşme ve sanayileşme olgularının ayrı ayrı spora katılım olayına tesir eden güçlü birer faktör durumunda bulunduğu da bilinmektedir. Bunların yanı sıra kültürel değerlerdeki farklılık ve tabii çevreden kaynaklanan pek çok özelliğin değişik toplumlardaki sportif karakterli aktivitelere katılım açısından farklı biçimde tesirler meydana getirdiği bir gerçektir. Bütün bunlara ilave olarak politik kararların sonuçlarının da spor ve serbest zaman aktivitelerine yönelmede göz ardı edilmemesi gereken sebeplerden olduğu söylenmelidir;

Kuşkusuz burada bazılarına değinilen ve spora yönelimde etkili olan yalnız bu faktörler değildir. Bunların yanında insanların kişisel ilgi ve ihtiyaçlarının farklılığından kaynaklanan pek çok faktör vardır.

Binaenaleyh, bu araştırmada değerlendirmeye alınan değişik yaş, cinsiyet ve eğitim durumuna sahip denekler, spora katılmalarında etkili olan nedenleri önem dereceleri bakımından farklı biçimde sıralamışlardır. Yani kişilerin spora yönelimindeki motivasyon çeşidini bir ölçüde bahsedilen bu özellikler belirlemektedir. Aynı şekilde spordan uzaklaşmaya sebep olan engeller de yaş ve eğitim durumundan etkilenmektedir. Fakat bunun yanında spora katılmamadaki sebeplerin belirtilmesinde cinsiyet değişkeni belirleyici bir faktör olarak görülmemiştir.

Yaş, eğitim ve cinsiyet değişkenine göre sınıflandırılan tüm deneklerin spor yapmalarında etkili olan ilk üç neden “sağlıklı kalma, zevk ve fiziki uygunluk” biçiminde ortaya çıkmıştır. Spor yapmama gösterilen nedenler ise; yaş ve eğitim grupları ile bayanlarda; “zaman yetersizliği, sağlık durumunun iyi olmayışı ve yakında bir spor tesisinin bulunmayışı”, erkek gruplarda yine “zaman yetersizliği, sağlık ve fiziksel aktiviteden hoşlanmama” biçiminde ortaya çıkmıştır.

Araştırmada yaş ile spora katılım arasında ters, eğitim ile yine spora katılım arasında doğru bir ilişki bulunmuştur. Hülasa, yaş ile birlikte spora katılım düşmekte, fakat eğitim düzeyi yükseldikçe spora yönelim artmaktadır. Ayrıca yine bu çalışma sonuçlarına göre bayanların erkeklere göre daha az spora katıldığı da anlaşılmaktadır.

Bugün çağımızdaki değişim; geniş sporlarına veya formel olarak organize edilen sporlara rağbetin azalmasını, daha çok doğal çevrelerde oynanan informal spora katılımındaki artışı ve bilhassa sağlıklı yaşama ile ilgili spor aktivitelerine olan yönelimi kapsamaktadır. Eğer fiziksel aktiviteye katılımında sayısal bir artış umuluyorsa kişilerin ihtiyaçlarını içeren bir dizi faktörün iyice anlaşılması gerekir. O nedenle, sporu kitleye sunmak önemli ölçüde kişilerin motivasyonlarına cevap veren yeni imkanların oluşturulmasına bağlıdır.

Bütün bunlara dayanarak yeni uygulama ve politikalarda bu değişim algılanmalı, tesisleşmeden yönetime oradan da organizasyona kadar her alan tek tek yeni tarza uygun planlanmalıdır. Özellikle nüfustaki yapısal değişim iyi algılanarak sunulan spor imkanları bu nüfusun dinamizmini sağlayacak biçime sokulmalıdır. Bu manada özellikle sağlık ve zevk amaçlı faaliyetlerin yapılabileceği ve çok farklı spor dallarına hitap eden mekanlar oluşturularak yürüyüş, bisiklet, su sporları ve fitnes türü tesisleşme hamleleri hızla sürdürülmelidir.

KAYNAKLAR

1. Alpman, C.; (1972), Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi, Milli Eğitim Basımevi, Birinci baskı, İstanbul, ss.132-133.
2. Çamlıyer, H.; (1991), Spor ve Serbest Zaman Eğitimi, I. Eğitim Kurumları Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Milli Eğitim Basımevi, İzmir, s.242.
3. Çetin, N.; (1999), Toplum Sağlığı İçin Spor, Ankara, ss.10-11
4. Erkan, N.; (1998), Yaşam Boyu Spor, Bağırğan Yayımevi, Ankara, s.11,13.
5. Fişek, K.; (1980), Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi. Dünyada - Türkiyede, Ankara, s.21.
6. Gensemer, R.; (1991), Physical Education, Second Edition, W.m.C. Brown Publisher, USA, s.6.
7. Gillet, B.; (1975), Spor Tarihi, Gelişim Yayınları, İstanbul, s. 9,17.
8. Karaküçük, S.; (1999) Rekreasyon. Boş Zamanları Değerlendirme, Üçüncü baskı, Bağırğan Yayın evi, Ankara, s.244.
9. Karasar, N.; (1999), Anadolu Üniversitesi Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri ile Beklentisi ve Sorunları, Anadolu Üniv. Yayını, Eskişehir, s.108.
10. Karasüleymanoğlu, A.; (1992), Yeni Boyutlarıyla Spor, Engin Yayınları, Üçüncü Baskı, Ankara, s.8.
11. Kraus, Richard G.; (1977), Recreation Today, Second Edition, Goodyear Publishing Company Inc., Santa Monica, s.371
12. Siedentop, D.; (1990), Introduction to Physical Education, Fitness and Sport, Mayfield Publishing Comp. California, s.12
13. Spor Kulübü ve Sporcu Sayıları İstatistikleri, (1998), Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu, Ankara, s.6
14. Sports Information Bulletin, (1997), Council of Europe CDDS, February, ss.9,14,21,34-35-36,46-47,49-50
15. Taşmektepligil, Y.; (1995), Sporun Yaygınlaştırılmasında Semt Sahalarının Etkileri, Doktora Tezi, İstanbul, s.2,67.
16. Voigt, D.; (1998), Spor Sosyolojisi, (Çev:Ayşe Atalay), Alkım Yayınları, İstanbul, ss.110,124.